

УКРАЇНА

(19) UA (11) 38856 (13) U
(51) МПК (2009)
E21B 10/46

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

видається під
відповідальність
власника
патенту

(54) ПОРОДОРУЙНІВНА ВСТАВКА

1

2

(21) u200809040

(22) 10.07.2008

(24) 26.01.2009

(46) 26.01.2009, Бюл.№ 2, 2009 р.

(72) ПЕТРИНА ЮРІЙ ДМИТРОВИЧ, UA, ЯКИМ
РОМАН СТЕПАНОВИЧ, UA, ПАСИНОВИЧ ТАРАС
БОГДАНОВИЧ, UA

(73) ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ, UA

(57) Породоруйнівна вставка, що включає корпус,
твердосплавний елемент (зубок), хвостовик, за-
пресований в гнізді корпусу інструмента за допо-
могою проміжної втулки, яка має дно з централь-
ним отвором і циліндричні виточки на боковій
поверхні зі сторони дна, виконані по посадці із за-
зором, а розміри проміжної втулки відповідають

співвідношенням: $0,69 < \frac{d_1}{d_2} < 1$; $0,4 \leq \frac{d_1 N_1}{d_2 N_2} \leq 0,5$, де

d_1 - діаметр внутрішньої поверхні втулки, d_2 - ді-
аметр зовнішньої поверхні втулки, N_1 - натяг, що
забезпечується внутрішньою поверхнею втулки
діаметром d_1 , N_2 - натяг, що забезпечується зов-
нішньою поверхнею втулки діаметром d_2 , яка **від-
різняється** тим, що хвостовик виконаний двосту-
пеневим із рівними по висоті ступенями, діаметри

яких відповідають співвідношенню: $\frac{d_3}{d_4} = \frac{1,8}{1,5}$, де d_3

- діаметр більшого ступеня хвостовика, d_4 - ді-
аметр меншого ступеня хвостовика; до того ж, до-
датково введено кільце, що запресоване на мен-
ший ступінь і на якому виконана конусна розточка
торців отвору кільця із заокругленням в західній
частині кільця $r=1$ мм, де розмір кута конусності α
вибирають з співвідношення $\text{tg}\alpha=0,016 \div 0,020$.

Корисна модель належить до бурового поро-
доруйнівного інструменту з твердосплавним
озброєнням, а саме до шарошок бурових доліт.

Якість закріплення вставних твердосплавних
зубків в тілі шарошки є одним з головних чинників,
що визначає надійність бурового інструменту в
цілому. У свою чергу конструкція породоруйнівної
вставки з твердосплавним зубком визначає мож-
ливості з'єднання та впливає на надійність та жор-
сткість з'єднання з тілом породоруйнівного інстру-
менту. Тому вдосконалення конструкції
породоруйнівних вставок є актуальним питанням.

Відомий буровий інструмент [1], що містить
корпус з отворами і розміщені в кожному отворі
втулку і породоруйнівну вставку з робочою голо-
вкою і ступінчастим хвостовиком, ступінь меншого
діаметру якого запресована у втулку з натягом, що
не перевищує натяг між втулкою і корпусом. Про-
те, дана конструкція не забезпечує необхідної на-
дійності і жорсткості, що може спричинити до крих-
кого руйнування твердосплавної вставки.

Відома конструкція породоруйнівного органу
[2], який складається з корпусу, вставки, зносостій-
кого породоруйнівного зубка, що включає робочу

частину і ступінчастий хвостовик. Недоліком даної
конструкції є те, що в корпусі необхідно виконувати
високо точні глухі ступінчасті отвори та розміщати в
них металеві вставки, що спричинює труднощі як
на стадії формування отворів, так і при складаль-
них операціях.

Найбільш близькою до запропонованої конс-
трукції породоруйнівної вставки є породоруйнівна
вставка [3] яка містить твердосплавний елемент
(зубок), що має робочу головку і хвостовик, запресо-
ваний в гніздо корпусу інструмента через промі-
жну втулку, яка має дно з отвором і виточку на
боковій поверхні зі сторони дна, виконану по поса-
дці з зазором довжиною меншою за товщину дна.
Твердість втулки менша за твердість хвостовика, а
її розміри відповідають наступним співвідношен-
ням

$$0,69 < \frac{d_1}{d_2} < 1; 0,4 \leq \frac{d_1 N_1}{d_2 N_2} \leq 0,5,$$

де d_1 - діаметр внутрішньої поверхні втулки, d_2
- діаметр зовнішньої поверхні втулки, N_1 - натяг,
що забезпечується внутрішньою поверхнею втулки
діаметром d_1 , N_2 - натяг, що забезпечується зовні-

(19) UA (11) 38856 (13) U

шньою поверхнею втулки діаметром d_2 . Однак дана конструкція не забезпечує необхідної жорсткості та надійності кріплення твердосплавного елемента. Відсутність запасу пружності в нижній частині спряження хвостовик - втулка призводить до пластичної деформації втулки і випадінню твердосплавного зубка.

Задача, що ставилась при створенні корисної моделі - вдосконалити конструкцію породоруйнівної вставки з метою підвищення надійності з'єднання вставки з тілом породоруйнівного інструменту а також оптимізувати жорсткість кріплення твердосплавного зубка, що забезпечує високу його стійкість до руйнування.

Поставлена задача вирішується завдяки тому, що у відомій конструкції породоруйнівної вставки, що включає корпус, твердосплавний елемент (зубок), хвостовик запресований в гнізді корпуса інструмента за допомогою проміжної втулки, яка має дно з центральним отвором і циліндричні виточки на боковій поверхні зі сторони дна, виконані по посадці із зазором, а розміри проміжної втулки відповідають співвідношенням:

$$0,69 < \frac{d_1}{d_2} < 1; 0,4 \leq \frac{d_1 N_1}{d_2 N_2} \leq 0,5,$$

де d_1 - діаметр внутрішньої поверхні втулки, d_2 - діаметр зовнішньої поверхні втулки, N_1 - натяг, що забезпечується внутрішньою поверхнею втулки діаметром d_1 N_2 - натяг, що забезпечується зовнішньою поверхнею втулки діаметром d_2 яка відрізняється тим, що хвостовик виконаний двоступеневим із рівними по висоті ступенями, діаметри яких

відповідають співвідношенню: $\frac{d_3}{d_4} = \frac{1,8}{1,5}$, де d_3 - діаметр більшої ступені хвостовика, d_4 - діаметр меншої ступені хвостовика; до того ж, додатково введено кільце, що запресоване на меншу ступінь і на якому виконана конусна розточка торців отвору кільця із заокругленням в західній частині кільця $r=1$ мм, де розмір кута конусності α вибирають з співвідношенням $\text{tg}\alpha=0,0164 \div 0,020$.

Виконання хвостовика двоступеневим із рівним по висоті ступенями та діаметрами які вибрані за співвідношенням $\frac{d_3}{d_4} = \frac{1,8}{1,5}$, забезпечує більш

надійне з'єднання зубка з тілом інструменту і зменшує жорсткість кріплення. Кільце, яке запресоване на меншу ступінь хвостовика, зменшує тиск на зубок зі сторони тіла інструмента при перевищенні навантаження. Виконання конусної розточки торців отвору діаметром d_5 кільця із заокругленням західної частини кільця дозволяє знижувати напруження в зоні з'єднання меншої ступені хвостовика з втулкою, що сприяє підвищенню міцності з'єднання. Розмір кута конусності α вибирається з умов міцності та несучої здатності пресового з'єднання. Виконання кільця на меншому діаметрі хвостовика твердо сплавного зубка дозволяє не тільки підвищити надійність з'єднання вставки з тілом породоруйнівного інструменту а також оптимізувати жорсткість кріплення зубка, що забезпечує високу стійкість твердосплавного зубка до руйнування. Тобто, кільце виконує роль буфера, який

одночасно підвищує міцність пресового з'єднання і знижує жорсткість між тілом породоруйнівного інструменту та твердосплавним зубком.

Корисна модель ілюструється кресленням, де на Фіг.1 показано в перерізі породоруйнівну вставку, загальний вигляд в складеному стані; на Фіг.2 - в розрізі кільце, що встановлюється на хвостовик твердосплавного зубка.

Породоруйнівна вставка складається з твердосплавного елемента (зубка) 1, який має робочу головку 2 і циліндричний двохступіневий хвостовик, що включає ступінь із більшим діаметром d_3 3 і ступінь із меншим діаметром d_4 4, на менший діаметр якого запресовується кільце 5, в складеному стані ступінь хвостовика меншого діаметру 4 з кільцем 5 за допомогою проміжної втулки 6 запресовуються в гніздо корпусу інструменту 7. Втулка має зовнішню поверхню діаметром d_3 і внутрішню d_5 . На боковій поверхні проміжної втулки 6 виконана циліндрична виточка 8, висотою не більше товщини дна 9, яка забезпечує посадку з зазором в гнізді корпуса інструмента 7. У дні 9 проміжної втулки 6 виконується центральний отвір 10. Розмір меншої ступені d_4 вибирається у відповідності до діаметру більшої ступені хвостовика d_3 для забезпечення необхідної конструктивної міцності. Наприклад, для зубків з хвостовиком більшого діаметру $d_3=14$ мм можливе співвідношення

діаметрів ступеней хвостовика $\frac{d_3}{d_4} = \frac{1,8}{1,5}$ Розмір

заокруглення західної частини кільця 9 регламентується геометричними розмірами спряжених поверхонь ступеней хвостовика, його мінімальне значення повинно складати $r=1$ мм. Для ефективного зниження концентрації напружень в кільці хвостовика 4 виконується конусна розточка під кутом α торців отвору кільця 5. Розмір кута α конусної розточки вибирають за співвідношенням $\text{tg}\alpha=0,0164 \div 0,020$. Розміри втулки 6 відповідають наступним співвідношенням:

$$0,69 < \frac{d_1}{d_2} < 1; 0,4 \leq \frac{d_1 N_1}{d_2 N_2} \leq 0,5,$$

де d_1 - діаметр внутрішньої поверхні втулки, d_2 - діаметр зовнішньої поверхні втулки, N_1 - натяг, що забезпечується внутрішньою поверхнею втулки діаметром d_1 , N_2 - натяг, що забезпечується зовнішньою поверхнею втулки діаметром d_2 .

Твердість матеріалів кільця хвостовика 5 і втулки 6 повинна бути меншою за твердість ступінчатого хвостовика 3, 4 твердосплавного зубка.

Товщина стінки втулки 6 - t і її зовнішній діаметр d_3 є величинами різного порядку, що визначає втулку тонкостінною.

Перед армуванням інструменту вставку складають, з'єднуючи її твердосплавний зубок 1 спочатку з кільцем 5, яке встановлюється на менший діаметр хвостовика 4. Запресовування повинно забезпечувати відсутність зазору між хвостовиком більшого розміру 3 та кільцем 5, і здійснюється зусиллям пресу, прикладеним до головки 2 твердосплавного зубка 1. Для цього поверхня меншої ступені хвостовика 4 діаметром d_4 виконана по посадці, який забезпечує найбільший натяг, що допускає без ризику змінання поверхні хвостовика

4 і кільця 5. Потім зубок 1 з запресованим кільцем 5 з'єднують з втулкою 6 утворюючи посадку з натягом по внутрішній поверхні втулки 6. Для цього внутрішню поверхню втулки 6 діаметром d_1 яка виконана по посадці, що забезпечує найбільший натяг, допустимий без ризику змінання внутрішньої поверхні втулки 6 твердосплавним хвостовиком 3 і кільцем 5. При складанні вставки центральний отвір 10 служить для випуску повітря, що витісняється твердосплавним зубком 1 з кільцем 5 з внутрішньої порожнини втулки 6. після складання зовнішня поверхня втулки 6 може бути піддана обробці для створення посадки з натягом, як правило, більшим, ніж по внутрішній поверхні.

Запресовування вставки в гніздо корпусу 7 може здійснюватись як при нагрітому корпусі бурового інструменту, так і при холодному. При запресовуванні в гніздо корпусу 10 вставляється вставка виточкою 8, що виконана з сторони дна 9 втулки 6 по посадці з зазором. Виточка 8 орієнтує породоруйнівну вставку вздовж осі отвору, виконуючи на даному етапі функцію направляючої. Зусиллям пресу, що прикладене до робочої головки 1 твердосплавного зубка 2, яке передається хвостовиком 3, 4 і кільцем 5 на дно 9 втулки 6, здійснюється запресовування вставки. При цьому, зовнішній шар поверхні втулки 6 діаметром d_2 вступає в контакт з поверхнею гнізда корпусу 7 і піддається деформації (наприклад пружній). Це сприяє більш повному стицанню поверхонь, підвищує площу контакту і зменшує можливість зминання. При запресовуванні виникає зусилля, яке додатково стискає хвостовик 4, 3.

Раціональне співвідношення діаметрів втулки і натягів у внутрішній та зовнішній поверхні дозволяє передати на хвостовик 3, 4 твердосплавного зубка 1 найбільше зусилля обтискання.

Вставка з проміжною втулкою запресовується до упору в дно гнізда, при цьому виточка 8 виключає натяг коло торця втулки, тим самим не допускає виникнення піку напружень у корпусі інструме-

нта 7 в ділянці дна гнізда. Довжина виточки 8 повинна забезпечувати запобігання розклинення гнізда і в той же час менше товщини дна 9, щоб зусилля обтискання, яке виникає при запресовуванні вставки в корпус, могло передаватися на всю циліндричну частину хвостовика 3, 4 твердосплавного зубка 1. Після запресовування вставки повітря, що знаходиться в гнізді корпусу, накопичується в порожнині центрального отвору 10, який має достатній об'єм для виключення стиснення повітря до високого тиску, що чинить перешкоду запресовуванню вставки до упору в дно гнізда інструмента 7.

Отвір 10 може бути корисним і для демонтажу твердосплавного елемента 1 з відпрацьованого бурового інструмента з метою переробки твердого сплаву. Для цього частину корпусу інструмента можна зрізати по лінії, що проходить через дно вставки 9, після чого, через отвір 7 твердосплавний зубок 1 може бути випресований.

Пропонована конструкція породоруйнівної вставки дозволяє не тільки підвищити надійність її кріплення в породоруйнівному інструменті, але й усунути можливість руйнування твердосплавних зубків через значну жорсткість кріплення.

Джерела використаної інформації:

1. Ас. 1439192. СССР, МКИ E21B10/16 // E21B10/52. Буровой инструмент /Н.М.Панин, Л.Н. Думкин, Л.В. Ардасов, В.С. Лавренов, В.Н. Митюшин (СССР). - №4210632/22-03; Заявлено 12.03.87; Опубл. 23.11.88, Бюл. №43. - 3с.

2. Ас. 909100. СССР, МКИ E21B10/16. Породоразрушающий орган /Г.В. Линдо, С.И. Одинец, П.А. Подкопаев, В.А. Саркисян, В.П.Арестов. (СССР). - №2967714/22-03; Заявлено 31.07.80; Опубл. 28.02.82, Бюл. №8. - 6с.

3. Ас. 1303696. СССР, МКИ E21B10/46. Породоразрушающая вставка /С.Е. Алексеев, А.П. Ееед (СССР). - №3872267/22-03; Заявлено 25.03.85; Опубл. 15.04.87, Бюл. №14. - 3с.

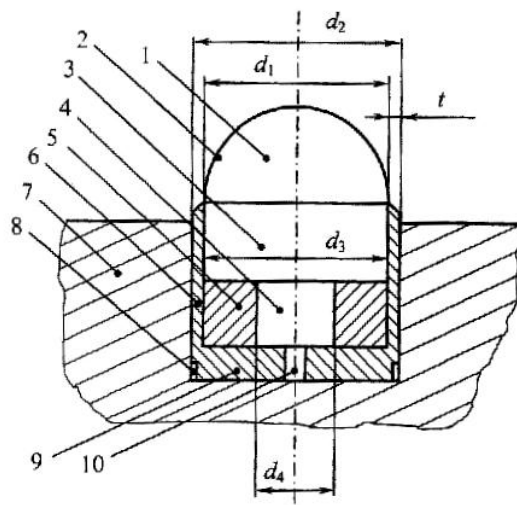
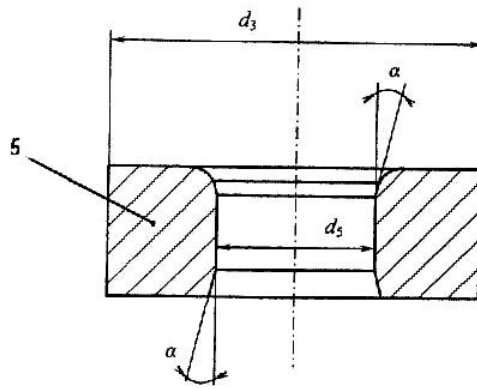

Fig. 1

Фіг. 2